

BİLİŞSEL SÜREÇLER Özlem CİHANGİR 289-299

- Kaynak II; Eğitim Psikolojisi

Yazar;B.YEŞİLYAPRAK

Hazırlayan;Özlem CİHANGİR 2005-2006

Ders Sor.; Doç. Dr. Nasip DEMİRKUŞ ,

- 1-Önce Soruları Tıklayın Yanıtlamaya Çalışın.
- 2-Verdiğiniz Yanıtların Şıklarını Kenara Yazın.
- 3-Sonra Yanıtlarınızı Kontrol Ediniz.
- 4-Yanlış Yanıtları Muhakeme Ediniz.
- 5-Gösteriyi İzleyin Tekrar Aynı İşlemi Yapınız.

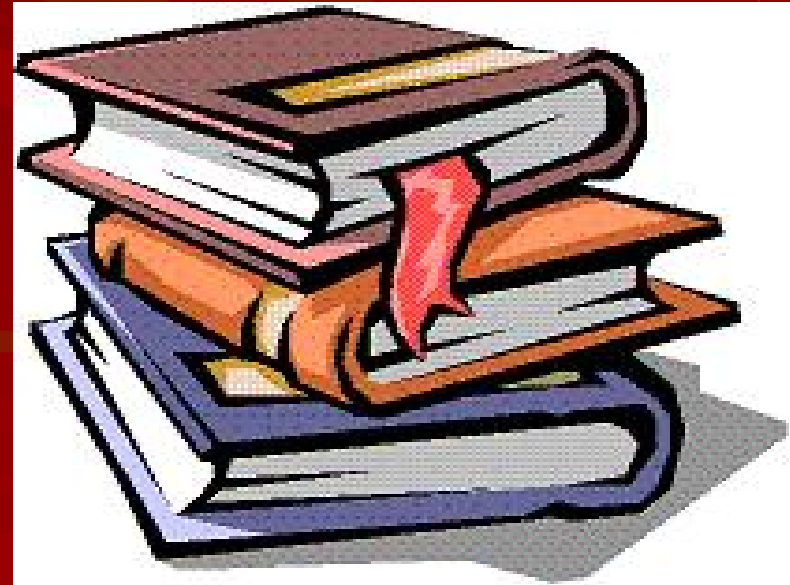
BİLİŞSEL SÜREÇLER

- 1.Dikkat
- 2.Algılama
- 3.Tekrar
- 4.Otomotikleştirme
- 5.Kodlama
- 6.Geri getirme (hatırlama)
- 7.Unutma(Geri getirme başarısızlığı)
- 8.Bozulma
- 9.Karışma
- 10.Yanlış yerleştirme
- 11.Bilgiyi değiştirme

TEKRAR

- Tekrar bir bilgi birimini şeklini değiştirmeksizin sesli veya sessiz olarak defalarca söyleme şeklidir.Bilginin kısa süreli bellekte tutulma süresini artırır.Eğer tekrar edilerek , bellekte tutulma süresi artırılmazsa bilgi kısa süreli bellekte 15-20 saniye sonra atılır.Yapılan çalışmalarda 2 tür tekrar ortaya konur.
- 1.Basit tekrar
- 2.Anlamlandırıcı tekrar
- Basit tekrarın fonksiyonu bilginin kısa süreli bellekte daha uzun süre tutulmasını sağlamaktır.Bu tür tekrarda bilgi defalarca tekrar edilir.Bu yola bilginin zayıflaması ve unutulması önlenir.

OTOMATİKLEŞTİRME

- Bilgiyi işleme şekillerinde bir tanesi de otomatik işlemedir. Hem bilişsel, hem duyuşsal ve hem de psikomotor öğrenmelerde otomatikleştirme söz konusudur. Otomatikleştirme sıklıkla tekrar edilen öğrenmelerde gerçekleşir. Tanımı konusunda tam bir fikir birliği olmamasına karşın aşağıdaki özellikleri kapsadığı kabul edilir.
- Otomatik işleme hızlıdır.
- Otomatik işleme dikkat gerektirmez.
- Uygun uyarıcı ortaya çıktığı zaman, otomatik işleme daima meydana gelir.
- Otomatik işlemede bilinçli farkındalık yoktur.
- Örneğin ; Otomobil kullanma , basketbol da topu potaya atma

KODLAMA

- Kodlama bilgiyi uzun süreli belleğe yerleştirme sürecidir. Kodlamanın amacı, bilgiyi anlamlı kılmak ve uzun süreli bellekteki ilişkili bir şemanın içine bağlantılı olarak yerleştirmektir. Anlamlandırma yeni gelen bilgi ile ilişkili önceki bilgi arasında bağ kurma ve ilişkili şemadaki anlam ve bağlantılara dayanarak yeni gelen bilgiyi anlama veya bir anlam yükleme süreci olarak görülebilir. Yeni bilgi ile mevcut şema arasındaki bağ; bir imge, mantıksal bir çıkarım veya yeni bir fikirle önceden öğrenilenleri birleştirmeye hizmet eden başka herhangi bir şeye dayanabilir.

GERİ GETİRME(HATIRLAMA)

- Uzun süreli bellek kapasitesi sınırsızdır. Her türlü bilgi çeşitli kodlama sistemi kullanılarak burada depolanır. Ancak bu bilgi sabit olarak da kalmaz aktiftir ve ihtiyaç duyulduğu zaman kısa süreli belleğe geri getirildi ve kullanılır. Bilginin uzun süreli bellekten kısa süreli belleğe getirilmesi geri getirme veya hatırlama olarak adlandırılır. Yeni gelen bilgiyi kısa süreli bellekte anlamlı bir forma dönüştürülmesi için bu bilgiye ihtiyaç vardır. Örneğin: Atatürk ün gençliğe hitabesi

UNUTMA

- Unutma ile ilgili yanlış bir düşünce vardır.Yeni gelen bilginin depolanabilmesi için mevcut bilgilerden bir kısmının kaybolması ve yeni bilgilere yer açılması gerekir.Elbette bu düşünce doğru değildir.Uzun süreli belleğin kapasitesi sınırsız.Şemaların ve kurulan bağlantıların anlamlılığı geri getirmeyi kolaylaştırır.Bununla birlikte geri getirmeyi zorlaştıran bazı özellikler vardır. Bunlar:
 - 1)Bozulma
 - 2)karışma
 - 3) Yanlış yerleştirme
 - 4)Bilgiyi değiştirme

BOZULMA

- Bilgi uzun süreli bellekte şemalar içinde depolanır. Şemalar içerisinde ki bilgi birimleri birbiriyle ve şemayla bağlantılar kurularak depolanır. Geri getirmede de bağlantılar önemli rol oynar. Şema veya şema içerisindeki bir birimin hatırlanmasıyla istenilen bilgi birimine bu bağlantılar oldukça güçlenir ve bilgiye ulaşmak hem kolay hem de oldukça hızlı olur. Ancak bilgi kullanılmadığı zaman bu bağlantılar oldukça zayıflar ve istenilen bilgi birimlerine ulaşmak zorlaşır.

KARIŞMA

- Öğrenilen bir bilgi biriminden önce veya sonra öğrenilen benzer bilgiler bu bilgi birimi ile karışır ve geri getirmede zorluk yaşanır. Bir şema içerisindeki bilgi birimleri bir grup oluşturmalarına ve birbiriyle bağlantılı olmasına karşın her bir birimi diğerlerinden ayıran özellikler açıkça ortaya konularak karışma önlenmeye ve o birimin doğru kullanılmasına çalışır. Eğer benzer birimler arasındaki farklılıklar ve benzerlikler açık bir şekilde ortaya konularak öğrenme sağlanmazsa bu birimler birbirini yerine kullanılır ve karışma meydana gelir.

AŞAĞIDAKİ SÖZCÜKLERİN KENDİLERİNİ DEĞİL,
YALNIZCA RENKLERİNİ YÜKSEK SESLE OKUYUNUZ.

SARI MAVİ
TURUNCU
SİYAH KIRMIZI
YEŐİL MOR SARI
KIRMIZI MAVİ
KIRMIZI MOR
TURUNCU YEŐİL
SİYAH SARI

SOL-SAĞ ÇAKIŐMASI

SAG BEYNİNİZ RENKLERİ SÖYLEMEYE ÇALIŐIRKEN,
SOL BEYNİNİZ SÖZCÜKLERİ SÖYLEMEKTE DİRENİYOR.

YANLIŞ YERLEŞTİRME

- Bir diğer unutmama Őekli ise bilginin yanlış bir Şemanın içine yerleőtirilmesidir. Yanlış algılanan bir bilgi birimi zayıf ilişkili bir Şema ile bağlantı kurarak bu Şema içerisinde depolanır. Yanlış Şema içinde depolandığı için içinde bulunduğu Şema ile bağlantı kurma ve geri getirme zorlaşır.

BİLGİYİ DEĞİŞTİRME

- Bilgi kısa süreli bellekte işlenirken sürekli olarak uzun süreli bellekten gelen bilgiyle karşılaştırılarak depolanmaya gönderilir. Bu karşılaştırmada, sadece yeni bilgi mevcut bilginin etkisiyle anlamlandırılarak ve değişikliğe uğrayarak depolanmaz. Aynı zamanda, yeni bilgi mevcut bilgi üzerinde değişiklikler meydana gelmesine yol açabilir. Bu bilgi depolanırken, değiştirilmiş hali eski bilginin yerine geçer. Bir süre her iki yapıyı koruyan bellek yeni yapının sıklıkla kullanılması sonucu eski yapının yerine geçmesine ve eski yapının bağlantıları zayıflayarak geri getirme zorluğu yaşanmasına yol açar. Bu durumda, değişikliğe uğramış yeni yapı eski yapıyı yerine geçerek unutulmasına neden olur. Örnek: Yabancı dilde bir kelimenin telaffuzunu yanlış öğrenmiş bir kimse, bir süre o kelimeyi kullanması gerektiğinde her iki şeklini de hatırlar. Fakat yeni öğrendiği doğru telaffuzu daha sık kullandığı için eski halini unutur.

YÜRÜTÜCÜ SÜREÇLER/BİLİŞİ YÖNETME

- Zihinsel süreçte bilgi akışı kendilinden meydana gelmez. Bu akışı bilinçli olarak yönlendiren süreçler vardır. Bunlara yürütücü süreçler denir. Bu süreçler, hangi bilgiyi işlemek için hangi faaliyetlerin gerektiğini ve işlem ögesinin sistem kaynaklarını nasıl kullandığını belirlemek için işlem akışını kontrol eden bellek sisteminin ögesidir. Bilgiyi işleme sisteminde işlem akışını yürüten süreç 'biliş yönetme' olarak kabul edilmektedir. Çünkü biliş yönetme, 'bilişsel süreçler hakkındaki bilgi ve bu süreçleri kontrol etme' özelliklerini kapsamaktadır.

- Bilişî yönetme aşağıdaki becerileri kapsamaktadır:
- 1-Bilgi depoları bilişsel süreçlerin bilincinde olmak.
- 2-İşin gerektirdiğı öğrenme durumuna göre,bilişsel süreçleri etkin kullanma yollarını belirlemek.
- 3-İşî planlamak.
- 4-Plan çerçevesinde bilişsel süreçleri etkin olarak kullanmak.
- 5-Meydana gelen öğrenme durumunu değerlendirmek

- Bilişî yönetme sürecinde kullanılan davranışlar altı basamakta toplanabilir:
- Sorular sormak
- Planlamak
- Uygulamak
- İzlemek ve kontrol etmek
- Yenilemek
- Kendi kendini test etmek
- Bu davranışların etkin kullanımı süreci yönlendirmede etkilidir. Kendi öğrenmesini yönlendiren bireyler yetiştirmek birçok eğitim sisteminin temel hedeflerinden biridir. Ancak bu hedefe ulaşmada başarılı oldukları söylenemez.

Bilgiyi işleme modelinin eğitim ortamında uygulamaları

- Bütün bu bilgileri gerek öğretmen gerekse öğrenci olarak değerlendirdiğimizde öğrenme sürecine nasıl aktarabiliriz? Bu modelin temel ilkelerinden biri, bilgilerin kaydedilmesi yani duysal kayıtın gerçekleşmesi için, öncelikle uyarıcıların fark edilmesi gerektiğidir. Bunu sağlayan süreç ise DİKKAT tir.
- Dikkati ve uyanıklığı artırmak için sınıf ortamını çekici, uyarıcı, güvenli ve sıcak bir hale getirmek gerekir. Farklı problemlerle uğraşma, ilan tahtalarındaki görüntüleri değiştirme ve farklı ders işlem şekilleri öğrencinin dikkatini çekebilir. Bunun yanında, ortamda çok fazla uyarıcı olması da dikkat kapasitesine fazla yüklenmeye neden olabilir.

- Okullarda bazı konularda daha sık tekrar ve alıştırmalar yer verirse bu konular öğrenciler zihinlerinde otomatiklik kazanabilir. Buna ek olarak aşağıda verilen bazı öneriler de gerçekleştirilebilir:
- 1-Öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalara sınıflarda daha sık yer verilebilir.
- 2-Derste anlatılanları öğrencilerin anlamlandırmalarına yardımcı olmak için sık sık anlatılan konuyla günlük yaşam arasında bağlantılar kurulabilir.
- 3-Öğretmen başta tahta olmak üzere öğretim araç gereçlerini kullanırken mutlaka dikkati ve algılamayı etkileyen etkenleri göz önüne almalıdır.
- 4-Öğretmen unutmaya neden olan etkenleri göz önünde bulundurmalı ve gerekli önlemleri almalıdır. Örneğin: Ortak yönlerden yada farklılaşan yönlerden bahsetmelidir.

